

Ed.

143. Frumvarp

til laga um bæjarstjóra í Neskaupstað.

Flutningsm.: Ingvar Pálmason.

1. gr.

Bæjarstjórn Neskaupstaðar skal láta fara fram leynilega atkvæðagreiðslu kjósenda í bænum um, hvort bæjarstjóri skuli kosinn.

Nú fæst ekki meiri hluti atkvæða með því að kjósa bæjarstjóra, og má þá, með árs millibili, láta samskonar atkvæðagreiðslu fram fara um þetta.

2. gr.

Eftir að samþykkt hefir verið að kjósa sérstakan bæjarstjóra, skal mál-efnum kaupstaðarins stjórnað af kjörnum fulltrúum, og kýs bæjarstjórnin forseta sinn.

3. gr.

Bæjarstjórnin kýs bæjarstjóra og ákveður laun hans, er greiðast úr bæjarsjóði.

Bæjarstjóri hefir tillögurétt og málfrelsi á fundum bæjarstjórnar, en ekki atkvæðisrétt nema hann sé kjörinn bæjarfulltrúi.

Bæjarstjóri er gjaldkeri bæjarins.

4. gr.

Strax eftir að samþykkt hefir verið að kjósa bæjarstjóra, skal bæjarstjórnin láta fram fara kosningu eins bæjarfulltrúa og varamanns til að fullskipa bæjarstjórnina.

5. gr.

Eftir að ákveðið hefir verið að kjósa bæjarstjóra og þar til hann er löglega kosinn og tekur við starfanum, skal bæjarfógeti annast starfann.

6. gr.

Frá þeim tíma er lög þessi koma til framkvæmda, skal bæjarfógetinn í Neskaupstað hafa sömu laun úr rikissjóði og sýslumenn í lægra launaflokki, sbr. 11. gr. 3. málsgr. laga nr. 71, 28. nóv. 1919.

7. gr.

Að öðru leyti en hér er fram tekið fer um störf bæjarstjóra og kjörtímabil samkv. lögum nr. 59, 14. júní 1929, um breyting á lögum nr. 43, frá 15. júní 1926, um kosningar í málefnum sveita og kaupstaða, og lögum nr. 48, frá 7. maí 1928, um bæjarstjórn í Neskaupstað í Norðfirði.

8. gr.

Lög þessi koma þegar í stað í gildi og breytist þá 6. gr. í lögum nr. 48, frá 7. maí 1928, um bæjarstjórn í Neskaupstað, þannig, að í stað tölunnar „8“ komi: 9, og að í stað orðsins „oddvita“ í síðustu málsgrein 9. gr. komi: bæjarstjóra.

En úr gildi falla þessi ákvæði í sömu lögum:

- a. Síðari málsgrein 4. greinar „hann hefir á hendi“ o. s. frv.
- b. 5. gr. nefndra laga.
- c. Orðin „auk oddvita“ í annari málsgrein 8. gr.

Svo og öll önnur ákvæði í lögum og reglugerðum, er koma í hága við lög þessi.

Greinargerð.

Frv. þetta er flutt að beiðni bæjarstjórnar Neskaupstaðar og fylgdi því eftirfarandi greinargerð:

Síðan Neskaupstaður fékk bæjarréttindi, hefir það ávallt verið að koma betur og betur í ljós, að mjög óheppilegt er að mörgu leyti, að bæjarfógeta- og bæjarstjórarstarfið sé sameinað. Veldur þetta oft ýmiskonar árekstri, sem getur verið óþægilegur og óheppilegur bæði fyrir bæjarfógetann og kaupstaðinn eða bæjarstjórnina.

Það skipulag, sem nú er, var sett af sparnaðarástæðum, bæði fyrir ríkissjóð og bæjarsjóð. Þá var út frá því gengið, að einn maður gæti með dálitilli aðstoð annast bæði þessi störf. Var því launagreiðslum til bæjarfógeta skipt milli bæjarsjóðs og ríkissjóðs, þannig að af 4500 króna byrjunarlaunum bæjarfógetans var ríkissjóði ætlað að greiða $\frac{1}{3}$ hluta, eða 1500 krónur, sem að visu skyldu hækka á 10 árum í 2500 krónur, en bæjarsjóði $\frac{2}{3}$, eða kr. 3000,00.

Gert var ráð fyrir, að bæjarsjóður greiddi eitthvert skrifstofufé og ríkissjóður legði fé í þessa skrifstofu eftir sömu reglum og til annara embættismanna. Þegar þetta var ákveðið, vissu menn ógerla, hvernig þetta mundi gefast, og þótt þá þegar væri bent á ýmsa annmarka á þessu fyrirkomulagi, sem greinilega höfðu komið í ljós annarsstaðar, varð það ofan á að reyna þessa samsteypuleið.

Reynslan, sem fengizt hefir, er sú, að þetta starf er allt of stórt fyrir einn mann, jafnvel þótt hann hafi mann sér til aðstoðar. Afleiðingin verður sú, að annaðhvort starfið verður útundan, nema meira fé sé til þessa veitt, og gengur sú fjárgreiðsla þá út yfir bæinn, þar sem bæði föst laun og skrifstofufé bæjarfógetans er fastákveðið af ríkissjóði.

Má glögglega sanna það með tölum, að svona sé þetta. Árið 1929 greiddi ríkissjóður bæjarfógeta:

Föst laun	kr. 1500,00	+ dýrtíðaruppbót
Skrifstofufé	— 1500,00	
	<hr/>	
Samtals	kr. 3000,00	

Bæjarsjóður greiðir sama ár bæjarstjóra:

Föst laun	kr. 3000,00	+ dýrtíðaruppbót
Laun starfsmanns	— 3000,00	
Annað skrifstofufé	— 3000,00	
	<hr/>	
Samtals	kr. 9000,00	

Auk þessa kostnaðar hefir bærinn orðið að launa lögregluþjóni með 3600 króna árslaunum, og verður starf hans að miklu leyti að létta undir með bæjarfógeta við innheimtu ríkissjóðstekna og tollgæzlu. Útgjöld ríkissjóðs við embættið eru þá kr. 3000,00 á móti kr. 12600,00 frá kaupstaðnum.

Fyrir ekki stærri bæ en Neskaupstaður er er þetta allt of há upphæð, sérstaklega ef þess er gætt, að mikill hluti af hinu nauðsynlega eftirlitsstarfi bæjarfógeta verður útundan, þar sem hann er mestan hluta dagsins bundinn nauðsynlegum störfum í skrifstofum bæjarins og bæjarfógetaembættisins.

Gleggsta sýnishorn þess, hverju ranglæti Neskaupstaður er beittur í þessu efni, má fá í landsreikningum fyrir 1929. Af þeim er það ljóst, að 9 af lögsagnar-

umdæmum landsins eru lægri miklu hvað tekjur snertir til rikissjóðs en Neskaupstaður, en þau eru þessi:

1. Dalasýsla	23 þús. kr.
2. Rangárvallasýsla	22 — —
3. Árnessýsla	43 — —
4. Strandasýsla	58 — —
5. Skaftafellssýsla	59 — —
6. Snæfellsnes- og Hnappadalssýsla ..	100 — —
7. Skagafjarðarsýsla	101 — —
8. Mýra- og Borgarfjarðarsýsla	106 — —
9. Húnavatnssýsla	122 — —
en Neskaupstaður	124 þús. kr.

Hærri en Neskaupstaður eru 10 lögsagnarumdæmi. Með tilliti til þessa er fyllilega sanngjarnt, að bæjarfógetastarfið hér verði launað svipað og önnur slík embætti, og ber einnig að gæta þess í þessu sambandi, að í öllum öðrum lögsagnarumdæmum hafa sýslumennirnir hreppstjórana sér til aðstoðar eða fleiri eða færri skrifstofumenn, en hér hvílir öll innheimta og eftirlit með löggæzlu, skipum o. s. frv. á þessum eina manni, sem er lægra launaður úr rikissjóði en nokkur annar starfsmaður í líkri stöðu. Þar sem slík útgjöld úr bæjarsjóði til stjórnar bæjarmálanna og löggæzlu og þau, sem nefnd eru hér að framan, eru allt of há fyrir bæinn, hefir orðið að fella niður lögregluþjónsstarfið, sem þó er mjög svo nauðsynlegt hér. Hefir það nú þegar komið í ljós, að nærri ógerningur er að komast af án lögregluþjóns, og einnig, að það eykur mjög störf bæjarfógeta fyrir rikissjóð, þar sem lögregluþjónninn vann ýms af þeim störfum áður, s. s. eftirlit með skipum, tollgæzlu o. fl. En vegna hins mikla kostnaðar er ekki unnt að breyta til aftur og taka upp lögregluþjónsstarfið fyrr en rikissjóður hefir tekið að sér að sjá að öllu leyti fyrir bæjarfógetaembættinu, svo það verði ekki baggi á bæjarsjóði, en það verður með því móti einu, að störfin verði aðgreind, svo sem nú er víðast hvar annarsstaðar orðið.

Á síðasta Alþingi var flutt frumvarp um það, að þeir bæjarfógetar, sem jafnframt eru bæjarstjórar og eiga sæti í bæjarstjórn, skuli ekki hafa þar atkvæðisrétt. Frumvarp þetta, ef að lögum yrði, mundi snerta Neskaupstað. Afleiðing þess yrði sú, að bæjarfógetinn mundi enn meira en áður skoða sig sem starfsmann rikisins, og með samþykkt þessa frumvarps yrði raunverulega öllu sambandi milli hins rikisskipaða bæjarstjóra — bæjarfógetans — og bæjarstjórnarinnar að fullu slitið. Hann yrði að visu bæjarstjóri áfram, en með öllu óháður bæjarstjórn, því hún hefði engan ihlutunarrétt um launakjör hans og á ekki tilkall til starfskrafta hans nema að nokkru leyti. Auk þess mundi mikill ágreiningur milli bæjarstjórnar og bæjarfógeta geta haft skaðleg áhrif á mörgum sviðum, þó enn hafi slíkt ekki komið að sök. Eftir því, sem störfin við bæjarfógetaembættið aukast, og eftir því, sem bærinn sjálfur tekur meira af viðfangsefnum í sínar hendur, eftir því verður bærinn meira og meira afskiptur hvað starfskrafta bæjarfógetans snertir, og það er ógerningur fyrir bæinn að fá breytt til, hversu óánægðir sem bæjarbúar og bæjarstjórn yrðu með þetta fyrir-

komulag, því bæjarfógeti er bæjarstjóri að lögum og laun hans þar ákveðin, svo hvorki getur bæjarstjórn ráðstafað starfinu né launakjörum þess eftir því sem hagkvæmast væri fyrir bæinn.

Bæjarstjórnin er sammála um það, án tillits til flokka, að það fyrirkomulag, sem nú er, muni gefast því verr sem lengra liður og störfin verða umfangsmeiri. Það er og skoðun allrar bæjarstjórnarinnar, að mjög ósanngjarnt sé, að bærinn hér greiði $\frac{2}{3}$ af launum bæjarfógeta, þar sem hér mun vera mun meira að gera fyrir þennan embættismann en er í flestum sýslum landsins, þar sem rikissjóður launar að öllu sýslumennina og kostar sjálfur tollgæzlu. Bæjarstjórnin telur því alla sanngirni mæla með því, að rikissjóður launi þessum starfsmanni sínum á borð við aðra, sem sömu störf vinna, og að bærinn fái sama rétt og aðrir kaupstaðir hafa nú fengið, að skipa sjálfur, án íhlutunar annara, stjórn sinna eigin mála.

Sú er von bæjarstjórnar og bæjarbúa í Neskaupstað, að Alþingi geti fall-
izt á frumvarp þetta og veiti bænum þær réttarbætur, sem í því felast.